

Sudo: najčešća uporaba i konfiguracija

Matko Kosmat | 2 travnja, 2026

U ovoj e-knjizi će se nalaziti članci o naredbi sudo, korisnoj i vrlo upotrebljivoj naredbi. Mogućnosti ove naredbe su brojne, od davanja dijela administratorskih privilegija nekim korisnicima, ili skupinama korisnika, do pokretanja određenih administrativnih naredbi bez kucanja passworda za korisnika root.

U nekim distribucijama je korisnik root izbačen (u smislu da se ne može prijaviti na sustav), te se administrativni zadaci izvršavaju isključivo preko naredbe sudo. Uz pravilnu konfiguraciju naredbe, administracija sustava će sasvim sigurno biti lakša i sigurnija.

Naredba **sudo** omogućava administratoru sustavu raspodjelu zaduženja, tako što drugim korisnicima omogućava pokretanje određenih naredbi kao 'root' korisnik, a da im pri tome ne mora reći zaporku root korisnika.

Iako je izrazito fleksibilna u definiranju tko i što može izvršiti, uporaba naredbe sudo se obično ograničava na nekolicinu korisnika s dovoljnim znanjem za obavljanje određenih administrativnih zadataka (ili onih zadataka gdje je potrebna samo viša razina ovlasti).

Uporaba naredbe sudo je jednostavna, no prije toga moramo definirati korisnike koji mogu rabiti ovu naredbu. Konfiguracijsku datoteku /etc/sudoers uređujemo pomoću posebne naredbe **visudo**.

VAŽNO: iako se konfiguracijska datoteka /etc/sudoers može editirati i direktno, činite to isključivo preko naredbe 'visudo', koja ujedno vrši i sintaktičku provjeru. Naredba sudo neće raditi ako postoji greška u konfiguraciji, što može dovesti do određenih problema (izgubite administratorski pristup jer se ne sjećate ili nemate rootovu zaporku, primjerice)!

Dakle, dodajmo nekoliko korisnika u datoteku /etc/sudoers:

Dodali smo korisnike (root, pero, marko) koji mogu pokrenuti bilo koju naredbu, ali s privilegijama root korisnika. Uporaba je:

Konkretnije, pretpostavimo da smo korisnik 'marko':

Korisnik mora na naredbenoj liniji otkucati **svoju vlastitu** zaporku, i ta naredba će se izvršiti pod ovlastima root korisnika. To možemo vidjeti iz gornjeg primjera, gdje je uid (user id) jednak nuli, dakle root korisniku.

Ukoliko želite izvršiti još koju naredbu, nećete biti ponovno upitani za zaporku neko vrijeme (15 minuta). Nakon isteka tog vremena, opet će se pojaviti upit o zaporki. Naravno, ovo se događa iz sigurnosnih razloga.

Ukoliko korisnik ne otkuca dobru zaporku, dobit će poruku o grešci:

Svi se pokušaji pokretanja naredbe sudo zapisuju u syslog:

Ukoliko korisniku želimo ograničiti prava, možemo navesti naredbe koje može pokretati kao root:

Gornji redak omogućuje korisniku 'koordinator' da mijenja zaporku bilo kome osim root korisniku, te da restarta poslužitelj. Druge naredbe ne može izvršavati.

Korisniku 'webmaster' gornjim retkom omogućava da izvršava bilo koju naredbu kao korisnik 'www-data', i to tako da ne mora unositi zaporku:

Kao što smo rekli, svi se pokušaji, i uspješni i neuspješni, zapisuju u syslog. No, možda bi bilo dobro imati te logove izdvojene u posebnu datoteku kako biste lakši mogli nadgledati tko je i kada pokretao naredbu sudo.

Citirat ćemo dio iz manuala za sudoers (man sudoers):

Postupit ćemo po naputku, i u datoteku /etc/sudoers upisati:

Ovo će izgasiti zapisivanje preko sysloga, te zapisivati isključivo u /var/log/secure.log, što može olakšati administriranje.

Za složenije konfiguracije postoje brojni primjeri u manualu za sudo i sudoers, kao i web stranica projekta na <http://www.sudo.ws>.

Naredbu sudo koristimo svi, ali većina to čini na najjednostavniji mogući način. I to je sasvim u redu, pokretati naredbe u privilegiranom načinu rada je za neke svrhe sasvim dovoljno. No, ukoliko ste pokušali ponešto više, mogli ste vidjeti da treba još ponešto naučiti. Konkretno, ne rade aliasi unutar sudo naredbe.

Primjer:

Ovo se događa zbog načina na koji se obrađuje naredba sudo. Procjenjuje se (evaluira) samo prva naredba radi li se o aliasu, ne i ostatak. Dakle, bash provjerava samo je li sudo alias, ne i je li "la" alias. Kako bi postigli to da bash procjenjuje i ostatak retka kao alias, upotrijebit ćemo mali trik:

Dodali smo samo razmak na kraj naredbe sudo. Ovo, po manualu, znači da će ljuska (shell) pokušati protumačiti i ostatak naredbenog retka kao alias. Pogledajmo:

Eto, sada rade aliasi preko naredbe sudo.

No, to nam nije dosta. U .bashrc datoteci u \$HOME direktoriju root korisnika imali smo definiran alias:

Ovime smo htjeli pojednostaviti redovite nadogradnje samo s naredbom od dva slova. Kada smo u root shellu, ovo radi. No, sudo ne radi, čak i kad upotrijebimo ovaj trik:

Ovdje je riječ o pokretanju podljuske (subshella), te se zadnji dio očigledno na izvršava pod ovlastima root korisnika.

Možda se ovo može riješiti na neki drugi način, no nama se učinio najjednostavniji način napraviti skriptu "aa" koja će napraviti isto što i alias i smjestiti je negdje u naš \$HOME direktorij:

Zašto bash odjednom ne prepozna naredbu "aa", kad se \$HOME/bin nalazi u \$PATH? Problem leži u činjenici da sudo "čisti" putanju s retkom u konfiguraciji:

(ukoliko ovakav redak nemate, možda nećete ni imati ovaj problem)

Da bi stvar proradila, potrebno je dodati naš direktorij u "secure_path" (**obavezno** radite s naredbom "visudo"):

(ekspanzija znaka "~" ne radi, morate navesti punu klasičnu putanju)

Nakon toga je sve u redu:

Ovo možda nije najelegantnije rješenje, ali nama radi (TM).